

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

અમદાવાદની ગુજરાત ઉચ્ચ અદાલતમાં

સ્પે. સીવિલ એપ્લીકેશન નં.૨૧૩૨૫ ઓફ ૨૦૧૬

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ સુશ્રી હર્ષા દેવાની

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એ.એસ. સુપેહીયા

=====

૧	શું સ્થાનિક અખબારોના પત્રકારોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપવામાં આવી શકે છે?	
૨	પત્રકારને રીફર કરવામાં આવશે કે નહીં?	
૩	શું માનનીય શ્રી ન્યાયમૂર્તિ ચુકાદાની ખરી નકલ જોવા માંગે છે?	
૪	શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણના અર્થઘટન અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈપણ આદેશ અંગે કાયદાના નોંધપાત્ર પ્રશ્નનો સમાવેશ થાય છે?	

=====

દમયંતીબેન કનુભાઈ સિંગલ અરજદાર(ઓ)

વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય અને ૩ સામાવાળા(ઓ)

=====

ઉપસ્થીતી:

અરજદાર(ઓ) નં. ૧ તરફે વિદ્વાન વકીલ શ્રી એસ.એન. ઠક્કર સાથે વિદ્વાન
વકીલ શ્રી ધવલ શાહ

સામાવાળા(ઓ) નં. ૧ તરફે એજુપી શ્રી ધવન જયસ્વાલ

સામાવાળા(ઓ) નં. ૪ તરફે વિદ્વાન વકીલ શ્રી એમ.એન. મારફતિયા

સામાવાળા(ઓ) નં. ૩ તરફે વિદ્વાન વકીલ સુશ્રી રૂપલ આર. પટેલ

=====

કોરમ:માનનીય ન્યાયમૂર્તી સુશ્રી હર્ષા દેવાની

અને
માનનીય ન્યાયમૂર્તી શ્રી એ.એસ. સુપેહીયા

તારીખ:૨૮/૧૨/૨૦૧૬

મૌખિક ચુકાદો

(પર:માનનીય ન્યાયમૂર્તી સુશ્રી હર્ષા દેવાની)

=====

૧. ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળની આ અરજી દ્વારા, અરજદારે ધ ગુજરાત પંચાયત ઇલેક્શન રૂલ્સ, ૧૯૯૪ (જે હવે પછી "સદર નિયમો" તરીકે ઉલ્લેખિત છે) ના નિયમ ૧૫ હેઠળ આપવામાં આવેલી સત્તાઓના કથિત ઉપયોગમાં ત્રીજા સામાવાળા - ચૂંટણી અને રિટર્નિંગ ઓફિસર (જે હવે પછી "રિટર્નિંગ ઓફિસર" તરીકે ઉલ્લેખિત છે) દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ તારીખ ૧૩.૧૨.૨૦૧૬ ના હુકમને પડકાર્યો છે, જે દ્વારા જખવાડા ગ્રામ પંચાયતની ચૂંટણીઓ માટે અરજદારનું ઉમેદવારી ફોર્મ નકારી કાઢવામાં આવ્યું હતું અને ત્રીજા સામાવાળાને અરજદારનું નામ માન્ય રીતે જાહેર કરાયેલા ઉમેદવારોના લિસ્ટમાં સામેલ કરવા માટે નિર્દેશ આપવા અરજ કરેલ છે.

૨. અરજદાર વિરમગામ તાલુકાના જખવાડા ગામના રહેવાસી છે. વિરમગામ તાલુકાના વિવિધ ગામોની ચૂંટણીઓ મદદનીશ કલેક્ટર, વિરમગામ પ્રાંત દ્વારા તારીખ ૦૫.૧૨.૨૦૧૬ ના જાહેરનામા મારફતે જાહેર કરવામાં આવી હતી. સદર જાહેરનામા મુજબ, ઉમેદવારીપત્રો ભરવાની છેલ્લી તારીખ ૧૦.૧૨.૨૦૧૬ હતી, ઉમેદવારોના ઉમેદવારીપત્રોની ચકાસણી ૧૨.૧૨.૨૦૧૬ ના રોજ હાથ ધરવાની હતી, ઉમેદવારીપત્રો પાછા ખેંચવાની તારીખ ૧૪.૧૨.૨૦૧૬ હતી, અને મતદાન ૨૭.૧૨.૨૦૧૬ ના રોજ યોજવાનું હતું. ૧૨.૧૨.૨૦૧૬ ના રોજ જાહેર રજા હોવાથી, ચકાસણી ૧૩.૧૨.૨૦૧૬ ના રોજ યોજવામાં આવી હતી.

૩. સદર ચૂંટણી લડવાની ઈચ્છા ધરાવતા હોવાથી, અરજદારે સદર નિયમોના નિયમ ૧૨(૧) હેઠળ નિર્ધારિત કર્યા મુજબ ફોર્મ નં. ૪ માં ભરેલું ઉમેદવારીપત્ર ૦૯.૧૨.૨૦૧૬ ના રોજ રજૂ કર્યું હતું, જેમાં અન્ય બાબતોની સાથે તેમના બાળકોની સંખ્યા અંગે એફિડેવિટ પર એક ઘોષણાનો સમાવેશ થાય છે, જેમાં અરજદારે સ્પષ્ટપણે જણાવ્યું હતું કે તેમને પાંચ બાળકો છે અને ૨૩.૦૩.૨૦૦૫ પછી જન્મેલા બે કરતાં વધુ બાળકો નથી. ૧૩.૧૨.૨૦૧૬ ના રોજ, ચોથા સામાવાળા શ્રીમતી વિલાસબેન અર્જનભાઈ ગોહિલ દ્વારા રિટર્નિંગ ઓફિસર સમક્ષ એક વાંધો રજૂ કરવામાં આવ્યો હતો જેમાં અન્ય બાબતોની સાથે એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે તારીખ ૨૩.૦૩.૨૦૦૫ ના જાહેરનામા મુજબ, બાળકોની કુલ સંખ્યાની ગણતરી કરવાના હેતુથી ૦૪.૦૮.૨૦૦૫ પછી જન્મેલા બાળકોને ધ્યાનમાં લેવાના હોય છે, અને અરજદારનું પાંચમું બાળક શૈલેષકુમાર કનુભાઈ ૦૭.૧૨.૨૦૦૫ ના રોજ જન્મ્યું હતું અને તેથી, અરજદારનું ઉમેદવારીપત્ર નકારી કાઢવાપાત્ર છે. ઉપરોક્ત વાંધો મળ્યા પછી, ૧૩.૧૨.૨૦૧૬ ના રોજ, રિટર્નિંગ ઓફિસર દ્વારા અરજદારને એ અંગે સ્પષ્ટતા આપવા માટે જાણ કરવામાં આવી હતી કે અરજદારે બે કરતાં વધુ બાળકોને જન્મ આપ્યો છે, જેના અનુસંધાનમાં અરજદારે ૧૪.૧૨.૨૦૧૬ ના રોજ રિટર્નિંગ ઓફિસર સમક્ષ હાજર થઈને એક નિવેદન રજૂ કર્યું અને સ્પષ્ટતા કરી કે તેમને પાંચ બાળકો છે, જે બધા રાજ્ય સરકાર દ્વારા નક્કી કરવામાં આવેલી કટ-ઓફ તારીખ એટલે કે ૦૩.૦૮.૨૦૦૬ પહેલાં જન્મેલા છે; કે છેલ્લું બાળક ૦૭.૧૨.૨૦૦૫ ના રોજ જન્મ્યું હતું, અને તેથી, અરજદારનું ઉમેદવારીપત્ર યોગ્ય રીતે મંજૂર કરવામાં આવે. તે તારીખે,

રિટર્નિંગ ઓફિસરે અરજદારને બીજું કંઈ જણાવ્યું ન હતું અને માત્ર એટલું જ કહ્યું હતું કે અરજદારના ઉમેદવારીપત્ર અંગે કાયદા મુજબ કાર્યવાહી કરવામાં આવશે.

૪. અરજદારનો કેસ એવો છે કે ત્યારબાદ, તેમના ઉમેદવારીપત્રના સંબંધમાં રિટર્નિંગ ઓફિસર દ્વારા તેમને કોઈ હુકમ મોકલવામાં આવ્યો ન હતો અને માત્ર ૧૯.૧૨.૨૦૧૬ ના રોજ જ્યારે અરજદારને જાણ થઈ કે ચોથા સામાવાળા – વિલાસબેન ગોહિલ પંચાયતમાં મીઠાઈઓ વહેંચી રહ્યા છે, ત્યારે અરજદાર રિટર્નિંગ ઓફિસરની ઓફિસમાં ગયા અને પૂછપરછ પર જાણવા મળ્યું કે રિટર્નિંગ ઓફિસર દ્વારા ૧૩.૧૨.૨૦૧૬ ના રોજ એક હુકમ પસાર કરવામાં આવ્યો છે, જેમાં અરજદારના પાંચમા વોર્ડ માટેના ઉમેદવારીપત્રને એવા કારણોસર નકારી કાઢવામાં આવ્યું હતું કે અરજદારને ૨૦૦૫ ના સુધારા મુજબ અયોગ્ય ઠેરવવામાં આવ્યા છે કારણ કે અરજદારને બે કરતાં વધુ બાળકો છે, છેલ્લું બાળક ૦૭.૧૨.૨૦૦૫ ના રોજ જન્મેલ છે. અરજદારનો કેસ એવો છે કે, બાળકોની સંખ્યાના મુદ્દે ૧૪.૧૨.૨૦૧૬ ના રોજ અરજદારની સ્પષ્ટતા અને નિવેદન નોંધતી વખતે પણ, રિટર્નિંગ ઓફિસરે અરજદારને એ જણાવવાની પ્રામાણિકતા દાખવી ન હતી કે તેમનું ફોર્મ અગાઉના દિવસે એટલે કે ૧૩.૧૨.૨૦૧૬ ના રોજ જ નકારી કાઢવામાં આવ્યું છે અને તેથી એવું માનવા માટે કારણ છે કે સદર પાછલી તારીખનો હુકમ પાછળથી ૧૩.૧૨.૨૦૧૬ તારીખ દાખલ કરીને પસાર કરવામાં આવ્યો હતો. ૧૪.૧૨.૨૦૧૬ ના રોજ, રિટર્નિંગ ઓફિસરે સદર નિયમોના નિયમ ૧૬(૧) ના પાલનમાં ફોર્મ નં. ૫ માં માન્ય ઉમેદવારોનું લિસ્ટ

પ્રકાશિત કર્યું, જેમાં એકમાત્ર સવિતાબેન શિવાભાઈ પરમારનું નામ એકમાત્ર ઉમેદવાર તરીકે દર્શાવવામાં આવ્યું હતું જેમનું ઉમેદવારીપત્ર પાંચમા વોર્ડ માટે માન્ય હતું. અરજદારનો કેસ વધુમાં એવો છે કે ૧૪.૧૨.૨૦૧૬ ના રોજ માન્ય ઉમેદવારોનું લિસ્ટ તૈયાર કરતી વખતે પણ, અરજદારનું નિવેદન ૧૪.૧૨.૨૦૧૬ ના રોજ નોંધતી વખતે અરજદારને અંધારામાં રાખવામાં આવ્યા હતા. જો કે, આશ્ચર્યજનક રીતે જ્યારે સવિતાબેન શિવાભાઈ પરમારને પાંચમા વોર્ડ માટે એકમાત્ર ઉમેદવાર તરીકે દર્શાવવામાં આવ્યા હતા જેમનું ઉમેદવારીપત્ર માન્ય હતું, ત્યારબાદ, રિટર્નિંગ ઓફિસરે સદર નિયમોના નિયમ ૨૨(૨) હેઠળ ચોથા સામાવાળાને બિનહરીફ ચૂંટાયેલા જાહેર કર્યા, તેમ છતાં ચોથા સામાવાળાનું નામ ૧૪.૧૨.૨૦૧૬ ના રોજ જાહેર કરાયેલ માન્ય ઉમેદવારોના અંતિમ લિસ્ટમાં સામેલ પણ ન હતું. સદર હકીકતોની જાણ થતાં, અરજદાર અને તેમના સમર્થકોએ રિટર્નિંગ ઓફિસરની ઓફિસની મુલાકાત લીધી અને તેમના દ્વારા આચરવામાં આવેલી છેતરપિંડી અંગે મૌખિક રજૂઆત કરી અને તેના પરિણામે રિટર્નિંગ ઓફિસરે ૧૮.૧૨.૨૦૧૬ ના રોજ રાજ્ય ચૂંટણી અધિકારી તેમજ જિલ્લા કલેક્ટરને એક પત્ર લખ્યો જેમાં જણાવ્યું કે તેમણે ભૂલથી ૧૩.૧૨.૨૦૧૬ ના હુકમ દ્વારા અનુક્રમે ૪ અને ૫ વોર્ડ માટે કૌશિક કાલિદાસ સિંગલ અને અરજદારને અયોગ્ય ઠેરવ્યા છે, અને તાલુકા વિકાસ અધિકારી પાસેથી માર્ગદર્શન લીધા પછી, તેઓ તેમની ભૂલ સુધારવા માંગે છે અને ૪ અને ૫ વોર્ડ માટે માન્ય ઉમેદવારોના લિસ્ટમાં તેમના નામોનો સમાવેશ કરવા માંગે છે અને તે માટે જરૂરી પરવાનગી આપવામાં આવે. અરજદારનો કેસ એવો છે કે

વાદગ્રસ્ત ૧૩.૧૨.૨૦૧૬ ના હુકમની પ્રમાણિત નકલ અરજદારને માત્ર ૧૯.૧૨.૨૦૧૬ ના રોજ સવારે ૧૧:૦૦ વાગ્યાની આસપાસ આપવામાં આવી હતી.

૫. અરજદાર તરફે વિદ્વાન વકીલ શ્રી સત્યેન ઠક્કર સાથે વિદ્વાન વકીલ શ્રી ધવલ શાહે રજૂઆત કરી હતી કે અરજદારના ઉમેદવારીપત્રને નકારી કાઢવાનો વાદગ્રસ્ત હુકમ સંપૂર્ણ બદલેલાથી પ્રેરાયેલો છે, અને બિનલોકશાહી રીતે ચૂંટણી યોજવાના ઇરાદાથી અને રિટર્નિંગ ઓફિસરને આપવામાં આવેલી સત્તાઓના ઉપયોગમાં છેતરપિંડીનું પરિણામ છે. એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે જોકે અરજદારને ૦૩.૦૮.૨૦૦૬ પહેલાં બે કરતાં વધુ બાળકો જન્મ્યા હતા, હકીકત એ રહે છે કે છેલ્લું બાળક શૈલેષ તેમને ૦૭.૧૨.૨૦૦૫ ના રોજ જન્મ્યું હતું, એટલે કે રાજ્ય સરકાર દ્વારા નક્કી કરવામાં આવેલી કટ-ઓફ તારીખ એટલે કે ૦૩.૦૮.૨૦૦૬ પહેલાં. આ હકીકત હોવાથી, અરજદાર ધ ગુજરાત પંચાયત એક્ટ, ૧૯૯૩ (જે હવે પછી "સદર અધિનિયમ" તરીકે ઉલ્લેખિત છે) ની કલમ ૩૦ ની પેટા-કલમ (૧) ના ખંડ (એમ) હેઠળ નિર્ધારિત ગેરલાયકાતને પાત્ર થશે નહીં, જે ૨૩.૦૫.૨૦૦૫ ના રોજ સુધારા મારફતે દાખલ કરવામાં આવી હતી અને ૦૪.૦૮.૨૦૦૫ થી અમલમાં મૂકવામાં આવી હતી. તેથી, અરજદારના ઉમેદવારીપત્રને નકારી કાઢવાનો વાદગ્રસ્ત હુકમ રદ થવાપાત્ર છે.

૫.૧ વધુમાં એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે અગાઉ જણાવ્યા મુજબનો તારીખ

૧૩.૧૨.૨૦૧૬ નો વાદગ્રસ્ત હુકમ સંપૂર્ણ બદલિયાદથી પ્રેરાયેલો છે, કારણ કે જો સદર હુકમ ૧૩.૧૨.૨૦૧૬ ના રોજ પસાર કરવામાં આવ્યો હોય, તો રિટર્નિંગ ઓફિસરને ચોથા સામાવાળા દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલ કથિત તારીખ ૧૩.૧૨.૨૦૧૬ ના વાંધાઓના જવાબમાં ૧૪.૧૨.૨૦૧૬ ના રોજ અરજદારની સ્પષ્ટતા નોંધવાનો કોઈ અધિકાર નહોતો. તેનાથી વિપરીત, રિટર્નિંગ ઓફિસરે ૧૪.૧૨.૨૦૧૬ ના રોજ અરજદારનું નિવેદન નોંધતી વખતે સદર હકીકત અરજદારની જાણમાંથી છુપાવી હતી અને અરજદારને એવું માનવા મજબૂર કર્યા હતા કે અરજદારની તારીખ ૧૪.૧૨.૨૦૧૬ ની સ્પષ્ટતા પર કાયદા મુજબ વિચાર કરવામાં આવશે. તેથી, અરજદાર પાસે એવું માનવા માટે કારણ હતું કે રિટર્નિંગ ઓફિસર યોગ્ય અને નિષ્પક્ષ રીતે કાર્ય કરશે. એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે માત્ર એ હકીકત કે ૧૩.૧૨.૨૦૧૬ નો હુકમ ૧૮.૧૨.૨૦૧૬ ના રોજ અરજદારને આપવામાં આવ્યો હતો અને અરજદારને તેને પડકારતા રોકવા માટે અરજદારથી છુપાવવામાં આવ્યો હતો તે જ દર્શાવે છે કે સદર તારીખ કદાચ ૧૪.૧૨.૨૦૧૬ ના રોજ પાછલી તારીખનો ૧૩.૧૨.૨૦૧૬ નો હુકમ દર્શાવીને લખવામાં આવી હતી અને તેથી, વાદગ્રસ્ત હુકમ રદ થવાપાત્ર છે.

૬. અહીં ઉપર નોંધવામાં આવેલી હકીકતો અને દલીલો પરથી, એ સ્પષ્ટ થાય છે કે રિટર્નિંગ ઓફિસરને ૧૩.૧૨.૨૦૧૬ ના રોજ બપોરે ૧૪:૦૭ કલાકે અરજદારના ઉમેદવારીપત્રો સામે વાંધો મળ્યો હતો. તેના અનુસંધાનમાં, અરજદારને સાંજે ૬ વાગ્યા સુધીમાં વાંધાઓનો જવાબ આપવા માટે જણાવતી

નોટિસ ૧૩.૧૨.૨૦૧૬ ના રોજ જારી કરવામાં આવી હતી. તેના જવાબમાં, ૧૪.૧૨.૨૦૧૬ ના રોજ, અરજદારે પોતાની સ્પષ્ટતા રજૂ કરી જેમાં જણાવ્યું હતું કે તેમને ૦૩.૦૮.૨૦૦૬ પહેલાં પાંચ બાળકો હતા અને તેમનું છેલ્લું બાળક ૦૭.૧૨.૨૦૦૫ ના રોજ જન્મ્યું હતું, તે ધ્યાનમાં રાખીને તેમનું ફોર્મ સ્વીકારવામાં આવે. રિટર્નિંગ ઓફિસરે જવાબ પર પોતાની સહી કરી છે અને તારીખ ૧૪.૧૨.૨૦૧૬ મૂકી છે. અરજદારના જણાવ્યા મુજબ, તે તારીખે રિટર્નિંગ ઓફિસરે તેમને બીજું કંઈ જણાવ્યું ન હતું અને માત્ર એટલું જ કહ્યું હતું કે અરજદારના ઉમેદવારીપત્ર પર કાયદા મુજબ કાર્યવાહી કરવામાં આવશે.

૭. તારીખ ૧૩.૧૨.૨૦૧૬ ના વાદગ્રસ્ત હુકમ દ્વારા, અરજદારનું ઉમેદવારીપત્ર એવા કારણોસર નકારી કાઢવામાં આવ્યું છે કે ૨૦૦૫ માં તેમને બે કરતાં વધુ બાળકો હતા અને તેમનું છેલ્લું બાળક ૦૭.૧૨.૨૦૦૫ ના રોજ જન્મ્યું હતું અને સરકારના નિયમો અને વિનિયમો તેમજ જાહેરનામામાં આપેલી સ્પષ્ટતા મુજબ, એક વર્ષને બાકાત રાખવાની જરૂર નથી અને તેથી, તેમનું ફોર્મ અમાન્ય જાહેર કરવામાં આવે છે. આ તે હુકમ છે જે અરજદારને મોકલવામાં આવ્યો હતો અને ૧૯.૧૨.૨૦૧૬ ના રોજ તેમને મળ્યો હતો. જો કે, અરજદારના ઉમેદવારી ફોર્મના ભાગ-V નું અવલોકન દર્શાવે છે કે અરજદારનું ઉમેદવારીપત્ર નકારી કાઢવા માટે જણાવવામાં આવેલ કારણ એ છે કે તેમને ત્રણ બાળકો છે. આ હુકમ ૧૩.૧૨.૨૦૧૬ ની તારીખનો છે.

૮. આ તબક્કે, સદર નિયમોના નિયમ ૧૫ ના પેટા-નિયમ (૬) નો સંદર્ભ લઈ

શકાય છે, જેમાં એવી જોગવાઈ છે કે રિટર્નિંગ ઓફિસર દરેક ઉમેદવારીપત્ર પર તેને સ્વીકારવા અથવા નકારી કાઢવાનો પોતાનો નિર્ણય નોંધશે અને જો ઉમેદવારીપત્ર નકારી કાઢવામાં આવે, તો તે નકારી કાઢવાના કારણોનું સંક્ષિપ્ત નિવેદન લેખિતમાં નોંધશે અને ચકાસણી પૂર્ણ થયા પછી શક્ય તેટલી વહેલી તકે ઉમેદવારને તેની અરજી વિના અને કોઈ ખર્ચ વિના હુકમની પ્રમાણિત નકલ પૂરી પાડશે.

૯. આમ, રિટર્નિંગ ઓફિસરે ઉમેદવારીપત્ર નકારી કાઢવા માટેના કારણોનું સંક્ષિપ્ત નિવેદન નોંધવું જરૂરી છે અને ઉમેદવારને હુકમની પ્રમાણિત નકલ પૂરી પાડવી જરૂરી છે. પ્રસ્તુત કેસમાં, રિટર્નિંગ ઓફિસર દ્વારા ઉમેદવારીપત્રના ભાગ-V માં નોંધવામાં આવેલા કારણો અને અરજદારને મોકલવામાં આવેલા હુકમમાં જણાવેલા કારણો અલગ-અલગ છે, જ્યારે જરૂરિયાત એ છે કે તેમના દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા હુકમની પ્રમાણિત નકલ ઉમેદવારને પૂરી પાડવામાં આવે. તેથી, તે સ્પષ્ટ નથી કે રિટર્નિંગ ઓફિસરે અરજદારનું ઉમેદવારીપત્ર નકારી કાઢવા માટે કારણોના બે સેટ શા માટે નોંધ્યા છે, એક ઉમેદવારીપત્રના ભાગ-V માં દર્શાવ્યા મુજબ અને બીજો અરજદારને મોકલવામાં આવેલા હુકમમાં દર્શાવ્યા મુજબ, જે હુકમ જે રીતે પસાર કરવામાં આવ્યો છે તે અંગે શંકા ઊભી કરે છે.

૧૦. ઉપરોક્ત હકીકતો પરથી, તે સ્પષ્ટ છે કે જે રીતે વાદગ્રસ્ત હુકમ પસાર કરવામાં આવ્યો છે તેમાં ગંભીર અનિયમિતતાઓ છે. એવું જણાય છે કે ચોથા સામાવાળા દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલ વાંધો રિટર્નિંગ ઓફિસરને ૧૩.૧૨.૨૦૧૬

ના રોજ બપોરે ૧૪:૦૭ કલાકે મળ્યો હતો અને અરજદારને સાંજના ૬ વાગ્યા સુધીમાં પોતાનો ખુલાસો રજૂ કરવા જણાવવામાં આવ્યું હતું. ખુલાસાની નીચે રિટર્નિંગ ઓફિસર દ્વારા કરવામાં આવેલ નોંધ પરથી, એવું જણાય છે કે અરજદારે ૧૪.૧૨.૨૦૧૬ ના રોજ તે રજૂ કર્યો હતો. હવે, જો ઉમેદવારીપત્ર નકારી કાઢવાનો હુકમ ૧૩.૧૨.૨૦૧૬ ના રોજ પસાર કરવામાં આવ્યો હોય, તો પછી રિટર્નિંગ ઓફિસર દ્વારા અરજદાર દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલ ખુલાસો સ્વીકારવાનો કોઈ પ્રશ્ન નહોતો. તદુપરાંત, જો તેમણે પહેલેથી જ ઉમેદવારીપત્ર નકારી કાઢવાનો હુકમ પસાર કરી દીધો હોય, તો ખુલાસો પ્રાપ્ત કરતી વખતે તેમણે અરજદારને તે અંગે જાણ કરી હોત. જો કે, રિટર્નિંગ ઓફિસરે અરજદારને તેમના ઉમેદવારીપત્રના અસ્વીકાર વિશે જાણ કરી ન હતી અને વાંધાના ખંડન રૂપે આપવામાં આવેલ તેમનો ખુલાસો સ્વીકાર્યો હતો અને વાદગ્રસ્ત હુકમ મોકલ્યો હતો જે દ્વારા તેમણે અરજદારનું ઉમેદવારી ફોર્મ નકારી કાઢ્યું હતું, જે તેમને માત્ર ૧૮.૧૨.૨૦૧૬ ના રોજ મળ્યો હતો.

૧૧. સદર નિયમોના નિયમ ૧૫ ના પેટા-નિયમ (૬) ને ધ્યાનમાં રાખીને, ચકાસણી પૂર્ણ થયા પછી શક્ય તેટલી વહેલી તકે, રિટર્નિંગ ઓફિસરે ઉમેદવારને હુકમની નકલ પૂરી પાડવી જરૂરી છે. જો કે, અહીં ઉપર નોંધવામાં આવેલી અનિયમિતતાઓ સિવાય, આવો હુકમ અરજદારને ખૂબ મોડા તબક્કે એટલે કે માત્ર ૧૮.૧૨.૨૦૧૬ ના રોજ જ મોકલવામાં આવ્યો હતો, તે હકીકત હોવા છતાં કે જ્યારે તેમણે ખંડનમાં પોતાનો ખુલાસો રજૂ કર્યો ત્યારે ૧૪.૧૨.૨૦૧૬ ના

રોજ આપો હુકમ અરજદારને સરળતાથી મોકલી શકાયો હોત. તેથી, રિટર્નિંગ ઓફિસર સદર નિયમોના નિયમ ૧૫ ના પેટા-નિયમ (૬) ની જોગવાઈઓનું પાલન કરવામાં પણ નિષ્ફળ રહ્યા છે.

૧૨. વાદગ્રસ્ત હુકમના ગુણદોષ પર વિચાર કરતા પહેલા, એ નોંધવું યોગ્ય રહેશે કે તે એક સ્વીકૃત હકીકત છે કે અરજદારનું છેલ્લું બાળક ડિસેમ્બર, ૨૦૦૫ માં જન્મ્યું હતું. સદર અધિનિયમની કલમ ૩૦ ની પેટા-કલમ (૧) નો ખંડ (એમ), અન્ય બાબતોની સાથે એવી જોગવાઈ કરે છે કે જેને બે કરતાં વધુ બાળકો હોય તે કોઈ પણ વ્યક્તિ પંચાયતના સભ્ય તરીકે રહેશે નહીં અથવા ચાલુ રહેશે નહીં, પરંતુ શરત એ છે કે ધ ગુજરાત લોકલ ઓથોરિટીઝ લોઝ (એમેન્ડમેન્ટ) એક્ટ, ૨૦૦૫ (જે હવે પછી ખંડમાં "આવા પ્રારંભની તારીખ" તરીકે ઉલ્લેખિત છે) ના પ્રારંભની તારીખે બે કરતાં વધુ બાળકો ધરાવતી વ્યક્તિ ત્યાં સુધી સદર ખંડ હેઠળ અયોગ્ય ઠરશે નહીં જ્યાં સુધી આવા પ્રારંભની તારીખે તેના જેટલા બાળકો હતા તેની સંખ્યામાં વધારો ન થાય. આમ, જો પ્રારંભની તારીખ પછી ઉમેદવારને બાળકોની સંખ્યામાં વધારો થતો નથી, તો આપો ઉમેદવાર સદર અધિનિયમની કલમ ૩૦ ની પેટા-કલમ (૧) ના ખંડ (એમ) હેઠળ અયોગ્ય ઠરશે નહીં. પ્રારંભની તારીખ રાજ્ય સરકાર દ્વારા ૦૪ ઓગસ્ટ, ૨૦૦૬ તરીકે નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવી છે. તેથી, જે ઉમેદવારને પહેલાથી જ બે અથવા વધુ બાળકો છે તેઓ ૦૪ ઓગસ્ટ, ૨૦૦૬ પછી અન્ય બાળક જન્મશે તો ગેરલાયકાતને પાત્ર થશે, પરંતુ તે પહેલાં જન્મેલા કોઈપણ બાળકના

કિસ્સામાં નહીં.

૧૩. અરજદારનું છેલ્લું બાળક ૦૭.૧૨.૨૦૦૫ ના રોજ એટલે કે ધ ગુજરાત લોકલ ઓથોરિટીઝ લોઝ (એમેન્ડમેન્ટ) એક્ટ, ૨૦૦૫ ના પ્રારંભની તારીખ પહેલાં જન્મ્યું હોવાની હકીકતને ધ્યાનમાં લેતાં, સદર અધિનિયમની કલમ ૩૦ ની પેટા-કલમ (૧) ના ખંડ (એમ) ની જોગવાઈઓ સ્પષ્ટપણે લાગુ પડશે નહીં. તે મુજબ, અરજદારનું ઉમેદવારીપત્ર એવા કારણોસર નકારી શકાયું ન હોત કે તેઓ સદર અધિનિયમની કલમ ૩૦(૧)(એમ) હેઠળ ગેરલાયકાતને પાત્ર થયા છે.

૧૪. આ બાબતનું બીજું એક આશ્ચર્યજનક પાસું એ છે કે એવું જણાય છે કે શરૂઆતમાં અરજદારનું ઉમેદવારીપત્ર નકારી કાઢ્યા પછી, રિટર્નિંગ ઓફિસરે, ૧૪.૧૨.૨૦૧૬ ના રોજ, સદર નિયમોના નિયમ ૬ ના પેટા-નિયમ (૧) હેઠળ નિર્ધારિત કર્યા મુજબ માન્ય રીતે ઉમેદવારી નોંધાવનાર ઉમેદવારોનું લિસ્ટ જારી કર્યું હતું, જેમાં માત્ર એક જ ઉમેદવાર એટલે કે સવિતાબેન શિવાભાઈ પરમારનું નામ દર્શાવવામાં આવ્યું હતું. જો કે, ત્યારબાદ, રિટર્નિંગ ઓફિસરે સદર નિયમોના નિયમ ૨૨ ના પેટા-નિયમ (૨) હેઠળ ચોથા સામાવાળા વિલાસબેન અર્જનભાઈ ગોહિલને બિનહરીફ ચૂંટાયેલા જાહેર કર્યા છે. જો કે, ફોર્મ-૧૨ માં આવી જાહેરાતમાં કોઈ તારીખનો ઉલ્લેખ નથી. આ બાબતને જોતાં, સવિતાબેન શિવાભાઈ પરમારને એકમાત્ર માન્ય રીતે ઉમેદવારી નોંધાવનાર ઉમેદવાર તરીકે જાહેર કર્યા પછી, ચોથા સામાવાળાને કેવી રીતે બિનહરીફ ચૂંટાયેલા જાહેર

કરવામાં આવ્યા તે અત્યંત ગૂંચવણભર્યું છે. તેથી, તે સ્પષ્ટ છે કે ચૂંટણીના સંચાલનમાં ગંભીર અનિયમિતતાઓ છે જે ગંભીર ચિંતાનો વિષય છે. લોકશાહીમાં, ચૂંટણી લડવાનો અધિકાર એક મૂલ્યવાન અધિકાર છે અને રિટર્નિંગ ઓફિસરને ખુલ્લેઆમ ગેરકાયદેસરતા આચરીને આવા મૂલ્યવાન અધિકારને નિષ્ફળ બનાવવાની પરવાનગી આપી શકાય નહીં.

૧૫. બાબતને વધુ ખરાબ કરતા, ઉપરોક્ત અનિયમિતતાઓ આચર્યા પછી, રિટર્નિંગ ઓફિસરે રાજ્ય ચૂંટણી પંચને તારીખ ૧૯.૧૨.૨૦૧૬ નો એક પત્ર લખ્યો છે જેમાં જણાવ્યું છે કે તાલુકા વિકાસ અધિકારી પાસેથી માર્ગદર્શન લીધા પછી, તેમણે અરજદાર અને એક કૌશિકભાઈ કાલિદાસ સિંગલના ઉમેદવારીપત્રો સ્વીકારવાનો નિર્ણય લીધો છે અને તે મુજબ જરૂરી નિવેદનો સુધારવામાં આવે. આમ, જે રીતે ચૂંટણી યોજવામાં આવી છે તે ચૂંટણી પ્રક્રિયાની મજાક ઉડાવે છે અને તેનો સખત શબ્દોમાં વિરોધ થવો જોઈએ. જો રિટર્નિંગ ઓફિસરો આ રીતે કામ કરવાના હોય, તો તેમને આવી જવાબદારીભરી ફરજો સોંપવી યોગ્ય રહેશે નહીં.

૧૬. વર્તમાન પંચાયત ચૂંટણીઓમાં, આ અદાલત સમક્ષ એક પછી એક કેસો આવ્યા છે, જેમાં રિટર્નિંગ ઓફિસરોએ ચૂંટણી નિયમોનું સ્પષ્ટ ઉલ્લંઘન કર્યું છે, જેના પરિણામે તે ઉમેદવારોના અધિકારોને ગંભીર નુકસાન થયું છે. તેથી, હવે સમય આવી ગયો છે કે રાજ્ય ચૂંટણી પંચ ચૂંટણી પ્રક્રિયાને નિયંત્રિત કરવા માટે કેટલાક માપદંડો નક્કી કરે કારણ કે રિટર્નિંગ ઓફિસરો તાલીમ વિનાના

વ્યક્તિઓ હોવાથી તેઓ ચૂંટણી પ્રક્રિયા અને સંબંધિત વૈધાનિક પ્રક્રિયાથી સારી રીતે પરિચિત નથી જેના ગંભીર પરિણામો આવે છે. વર્તમાન પંચાયત ચૂંટણીઓમાં આ અદાલત સમક્ષ આવેલા કેસોના સ્વરૂપને ધ્યાનમાં રાખીને, કેટલાક સૂચવેલા માપદંડો નીચે મુજબ હોઈ શકે છે:

- રિટર્નિંગ ઓફિસરે ઉમેદવારીપત્ર પ્રાપ્ત થવા પર ઉમેદવારીપત્ર પ્રાપ્ત થયાનો સમય અને તારીખ નોંધીને તેનો ભાગ VI ભરવો જોઈએ અને ચકાસણી જે સમય અને તારીખે કરવામાં આવશે તે દર્શાવવું જોઈએ. એ નોંધવું યોગ્ય રહેશે કે જોકે રિટર્નિંગ ઓફિસરે વૈધાનિક ફોર્મ નં. ૪ ના તમામ ભાગો ભરવા જરૂરી છે, પરંતુ પ્રસ્તુત કેસની જેમ તેમાંના કેટલાક ભાગો જે રિટર્નિંગ ઓફિસર દ્વારા ભરવાના હોય છે તે ખાલી રાખવામાં આવ્યા છે, જેમાં રિટર્નિંગ ઓફિસરે તેનો ભાગ IV અને VI બંને ભર્યા નથી;

- વાંધો પ્રાપ્ત થવા પર, રિટર્નિંગ ઓફિસરે તેના પર તે પ્રાપ્ત થયાના સમય અને તારીખ અંગે, અને તેમના દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલ વાંધા પર કે કોઈ વ્યક્તિ પાસેથી મળેલ વાંધાના અનુસંધાનમાં, ઉમેદવારને વાંધા વિશે કયા સમયે અને કઈ તારીખે જાણ કરવામાં આવી હતી અને ઉમેદવારને આવા વાંધાના ખંડન માટે કેટલો સમય આપવામાં આવ્યો છે તે અંગે એક નોંધ કરવી જોઈએ;

- જ્યારે ઉમેદવારીપત્રને નકારી કાઢવા કે સ્વીકારવાનો હુકમ કરવામાં આવે, ત્યારે પ્રસ્તુત કેસની જેમ કોઈપણ અનિયમિતતા ટાળવા માટે હુકમ પસાર કરવાનો સમય અને તારીખ નોંધવી જોઈએ;

- રિટર્નિંગ ઓફિસરને ટેકનિકલ ખામી અને મૂળભૂત ખામી વચ્ચેના તફાવત

વિશે પણ માહિતગાર કરવા જરૂરી છે;

- એ હકીકતને ધ્યાનમાં રાખીને કે કેટલાક કિસ્સાઓમાં જ્યાં સદર નિયમોના નિયમ ૧૨ હેઠળ નિર્ધારિત ખામીઓ સિવાયની અન્ય ખામીઓ હતી, ત્યાં રિટર્નિંગ ઓફિસરોએ ઉમેદવારોને આવી ખામીઓ સુધારવા માટે જણાવ્યું છે/પરવાનગી આપી છે, ચૂંટણી પંચે એ પણ તપાસવું જોઈએ કે શું સદર અધિનિયમ અને નિયમોની યોજના હેઠળ, ચકાસણી સમયે ઉમેદવારને ઉમેદવારીપત્રમાંની કોઈપણ ખામી દૂર કરવાની પરવાનગી આપવાની કોઈ સત્તા રિટર્નિંગ ઓફિસર પાસે છે કે કેમ, જોકે પ્રથમ દ્રષ્ટિએ, સદર નિયમોના નિયમ ૧૨ હેઠળ ખાસ પ્રદાન કરેલી ખામી સિવાયની ખામીઓને દૂર કરવાની ઉમેદવારને પરવાનગી આપવાની આવી કોઈ સત્તા રિટર્નિંગ ઓફિસર પાસે નથી. જો ચૂંટણી પંચ એવા નિષ્કર્ષ પર પહોંચે કે આ પરવાનગીપાત્ર છે, તો તેણે એવી માર્ગદર્શિકા જારી કરવી જોઈએ કે ઉમેદવારી ફોર્મમાં કઈ ખામીઓ ચકાસણીની તારીખે સુધારવા માટે પરવાનગી આપી શકાય છે અને કેટલા સમયમાં આવી ખામી દૂર કરવી જોઈએ.

- સદર અધિનિયમની કલમ ૩૦ ની પેટા-કલમ (૧) ના ખંડ (કેકે) ના હેતુઓ માટે, જે અંતર્ગત જો ઉમેદવાર પાસે સામાન્ય રહેઠાણના સ્થળે વોટર કલોઝેટ ન હોય તો તે અયોગ્ય ઠરે છે, ઉમેદવારે ગ્રામ પંચાયતના તલાટી-કમ-મંત્રીનું પ્રમાણપત્ર સબમિટ કરવું જરૂરી છે જેમાં પ્રમાણિત કરવામાં આવે કે તેની પાસે જરૂરી સુવિધા છે. જો કે, અસંખ્ય કેસોમાં આ અદાલતના ધ્યાન પર આવ્યું છે કે તલાટી-કમ-મંત્રી શરૂઆતમાં આવું પ્રમાણપત્ર ઇશ્યૂ કરે છે જે

ઉમેદવારીપત્ર સાથે રજૂ કરવામાં આવે છે. જો કે ત્યારબાદ, આ સંબંધમાં વાંધો ઉઠાવવા પર, રિટર્નિંગ ઓફિસર તે જ તલાટી-કમ-મંત્રી મારફતે સંક્ષિપ્ત તપાસ કરાવે છે, જે પછી તેમના દ્વારા અગાઉ જારી કરાયેલા પ્રમાણપત્રથી વિરોધાભાસી પ્રમાણપત્ર ઇશ્યૂ કરે છે. તલાટી-કમ-મંત્રીઓ તરફથી આવું વર્તન તેમના દ્વારા ઇશ્યૂ કરવામાં આવેલા પ્રમાણપત્રોની સત્યતા વિશે ગંભીર શંકા ઊભી કરે છે, જેના માટે આવું પ્રમાણપત્ર ઇશ્યૂ કરવાના હેતુ માટે અપનાવવામાં આવતી પ્રક્રિયાને સુવ્યવસ્થિત કરવાની જરૂર છે. એવું પણ પ્રદાન કરવાની જરૂર છે કે એકવાર આવું પ્રમાણપત્ર ઇશ્યૂ થઈ જાય, તો ચકાસણી સમયે ઉમેદવારીપત્રની માન્યતા ધ્યાનમાં લેવા પૂરતું તે અંતિમ રહેશે અને તલાટી-કમ-મંત્રી માટે વિરોધાભાસી પ્રમાણપત્ર ઇશ્યૂ કરવાનું ખુલ્લું રહેશે નહીં. વિરોધાભાસી પ્રમાણપત્રો ઇશ્યૂ કરનાર તલાટી-કમ-મંત્રી સામે કડક પગલાં પણ લેવા જરૂરી છે, કારણ કે તે સ્પષ્ટપણે તેમની ફરજોના નિર્વહનમાં બેદરકારી સ્થાપિત કરે છે.

- આ સૂચનો માત્ર ઉદાહરણરૂપ છે અને સર્વગ્રાહી નથી.

૧૭. પ્રસ્તુત કેસની હકીકતો પર ધ્યાન આપીએ તો, અગાઉ નોંધ્યું છે તેમ, ચૂંટણીનું પરિણામ જાહેર થઈ ચૂક્યું છે. આવા સંજોગોમાં, અરજદારનું ઉમેદવારીપત્ર જે રીતે નકારી કાઢવામાં આવ્યું છે તેમાં ગંભીર અનિયમિતતાઓ હોવા છતાં, આ અદાલતને આ તબક્કે હસ્તક્ષેપ કરવાનું યોગ્ય જણાતું નથી, અને અરજદારને સદર અધિનિયમની સંબંધિત જોગવાઈઓ હેઠળ ચૂંટણી પિટિશન મારફતે યોગ્ય ઉપાયનો આશરો લેવા માટે ખુલ્લું રાખે છે.

૧૮. ઉપરોક્ત અવલોકનોને આધીન, અરજીનો નિકાલ કરવામાં આવે છે.
નોટિસ ડિસ્ચાર્જ કરવામાં આવે છે અને ખર્ચ અંગે કોઈ હુકમ નથી.

(હર્ષા દેવાની, ન્યાયમૂર્તિ)

(એ. એસ. સુપેહિયા, ન્યાયમૂર્તિ)

This judgment has been translated using AI Tool - SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.